

سردرگمی وزارت علوم در بومی‌گزینی ادامه دارد

«فرهیختگان» فرصت‌ها و تهدیدهای بومی‌گزینی را بررسی می‌کند

روزهای پایانی سال ۹۷ بود که دوباره زرمزه اصلاح و تغییر در طرح بومی‌گزینی آموزش عالی شنیده شد. صدیقی، معاون وزیر علوم که سخنران مراسم تکریم و معارفه رئیس دانشگاه کردستان بود، از بومی‌گزینی به‌عنوان طرحی ناموفق یاد کرد و گفت: «مهم‌ترین هدف این طرح بحث کاهش هزینه‌های خوابگاه‌های دانشجویی بود که عملاً هیچ تأثیری در هزینه‌کرد دانشگاه‌ها نداشته است. طرح بومی‌گزینی سیاست موفقی نبوده و مشکلات زیادی طی این سال‌ها از لحاظ گسست فرهنگی به وجود آورده است که در حال تجدیدنظر در این زمینه هستیم.» پس از آن صحبت از اصلاح این طرح در گفته‌های سایر مسئولان آموزش عالی هم شنیده شد تا اینکه در روزهای اخیر شکل جدی‌تری به خود گرفته است؛ اما آیا بومی‌گزینی در آموزش عالی نیازمند تغییر و تحول است و در صورت لزوم اصلاح، در چه بخش‌هایی باید این تغییرات صورت پذیرد؟

چگونگی ورود بومی‌گزینی به فضای آموزش عالی کشور

برای پاسخ به سوال فوق باید تاریخ آموزش عالی کشور را در دهه ۶۰ جست‌وجو کرد. طرح گزینش بومی در نظام آموزش عالی ایران در سال ۱۳۶۶ توسط کمیته مطالعات و برنامه‌ریزی آزمون سراسری شورای عالی انقلاب فرهنگی مصوب شد و تا امروز با تغییرات گسترده و مختلفی اجرا شده است. در آن سال‌ها تمامی استان‌های کشور (به جز تهران) به هشت ناحیه تقسیم شدند و بومی‌گزینی در سسالمهای ابتدایی اجرا تنها در قالب ناحیه‌ای مطرح بود. کلیه داوطلبانی که محل اخذ مدرک دو سال آخر متوسطه آنان در یکی از این ناحیه‌ها بود، بومی آن ناحیه محسوب می‌شدند. شاید پیش از ادامه بررسی تاریخی طرح، پاسخ به این سوال که چرا کار به بومی‌گزینی کشیده شد، خالی از لطف نباشد. براساس پژوهش‌ها و بررسی‌های سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۶۹ مشکلات آموزشی دانشگاه‌ها از قبیل مشروطی، اخراجی و افت تحصیلی دانشجویان در آن سالها از یک‌سو و نداشتن یا نامناسب بودن خوابگاه‌ها و عدم دسترسی به حداقل امکانات رفاهی لازم دانشجویان، فشار روانی پذیرفته شدن در مکانی دور از محل زندگی و خانواده و اثرات روانی و اجتماعی منفی ناشی از آن، از سوی دیگر، منجر به افت کیفیت تحصیل دانشجویان شده و از همین‌رو مسئولان وقت آموزش عالی را بر آن داشت طرحی برای بهبود این شرایط تدوین کنند. در اردیبهشت‌ماه ۱۳۶۹ طرح دیگری که از سوی سازمان سنجش پیشنهاد داده شده بود، در شورای عالی انقلاب فرهنگی مصوب شد که تغییرات گسترده‌ای در نحوه پذیرش داوطلبان آزمون سراسری داشت. در این طرح شهرهای کشور به سه منطقه بسیار برخوردار، برخوردار و کم‌برخوردار و ظرفیت دوره‌های مختلف نیز نسبت به جمعیت این مناطق تقسیم شد. بر اساس تبصره ۲ و ۱۳ این مصوبه ۲۰ درصد ظرفیت رشته‌ها به صورت آزاد و ۸۰ درصد باقی در قالب سهمیه‌های مناطق و بومی تکمیل می‌شد. رشته‌ها نیز به چهار دسته رشته‌های استانی، ناحیه‌ای، قطبی و کشوری تقسیم شدند و ملاک تعیین بومی بودن، محل اخذ مدرک تحصیلی سه سال آخر دوره متوسطه برای داوطلبان بود. ۱۰ سال بعد و در تیرماه ۷۹ تغییراتی در گزینش بومی ازیقبل میزان پذیرش بومی، حدنصاب لازم جهت پذیرفته‌شدگان بومی و نوع گزینش بومی رشته‌ها صورت پذیرفت. این تغییرات در دهه ۸۰ هم ادامه داشت. مردادماه سال ۸۷ سازمان سنجش براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی ملزم به پذیرش حداقل ۶۵ درصد از داوطلبان کنکور به صورت بومی – استانی شد. دانشگاه آزاد اسلامی هم موظف شد همین کار را نسبت به ۷۰ درصد از پذیرش خود انجام دهد.

تقسیم‌بندی نواحی و قطب‌های بومی چگونه‌است؟

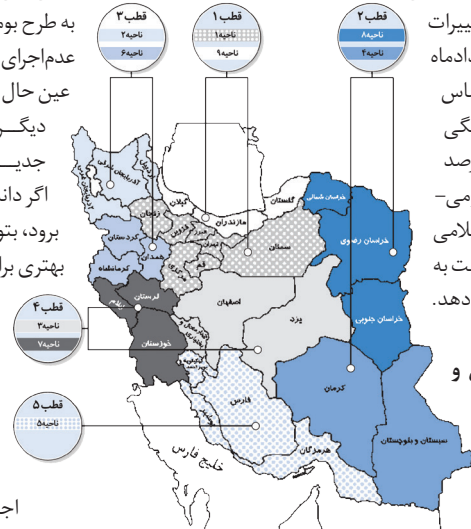
در بومی‌گزینی استان بومی هر داوطلب براساس محل اخذ مدرک تحصیلی سه

سال آخر دوره متوسطه مشخص می‌شود. استان‌های کشور به ۹ ناحیه و پنج قطب تقسیم‌بندی می‌شوند؛ مثلاً استان‌های تهران، زنجان، سمنان، قزوین، قم، مرکزی و البرز ناحیه یک و گلستان، گیلان و مازندران ناحیه ۹ را تشکیل می‌دهند و با توجه به مجاورت آنها قطب نخست کشور از تجمع این دو استان تشکیل می‌شود. در تقسیم‌بندی رشته‌ها نیز برخی رشته‌ها که در همه استان‌ها وجود دارند و نیاز به آنها در همه جای کشور احساس می‌شود به‌عنوان رشته‌های استانی شناخته می‌شوند. رشته‌هایی ناحیه‌ای هستند که در اکثر استان‌ها وجود ندارند ولی در چند استان مجاور که به‌عنوان یک ناحیه تلقی می‌شوند، موجود هستند و رشته‌هایی قطبی هستند که در اکثر نواحی وجود ندارند ولی در چند ناحیه مجاور که به‌عنوان یک قطب تلقی می‌شود، وجود دارند. در این تقسیم‌بندی برخی رشته‌ها نیز کشوری هستند مانند تمامی رشته‌های گروه آزمایشی هنر در دوره روزانه که در اکثر قطب‌های کشور وجود ندارند و تنها در معدودی از دانشگاه‌ها ارائه می‌شوند. سالی نبوده که موافقان و مخالفان طرح بومی‌گزینی درباره آن صحبتی نکرده باشند، اما به نظر می‌رسد حالا دوباره وزارت علوم قصد ایجاد تغییرات مهمی در این طرح را دارد.

اصلاحیات هنوز نهایی نشده است

منصور غلامی در حاشیه شصت‌وچهارمین همایش معاونان دانشجویی دانشگاه‌های سراسر کشور که امروز در دانشگاه علامه طباطبائی برگزار شد، به تشریح جزئیات اصلاح طرح بومی‌گزینی اشاره کرد و گفت: «مزایای طرح اولیه این است که دانشجویان در محل زندگی والدین حضور داشته باشند تا سختی‌های مسافرت و موارد دیگر دوران دانشجویی آنها کم شود، اما برخی معایب هم در این طرح وجود دارد، چراکه در انتخاب ظرفیت‌های بومی، تعداد بیشتری از دانشجویان داوطلب منطقه در دانشگاه‌های همانجا می‌مانند.» وی در ادامه تصریح کرد: «کاهش مبادلات فرهنگی یکی از انتقادات واردشده به طرح بومی‌گزینی است؛ زیرا با عدم اجرای این طرح دانشجویان در عین حال می‌توانند در شهرهای دیگر دوستان و فضای جدید تجربه کنند. شاید اگر دانشجو به شهر دیگری برود، بتواند از گروه آموزشی بهتری برای تحصیل استفاده کند، اما با طرح فعلی بومی‌گزینی این شانس از او گرفته می‌شود. طرح بومی‌گزینی سال‌هاست در حال اجراست و در حال حاضر

نقشه ناحیه‌ها و قطب‌های بومی

صحت از اصلاح آن است. بنابراین از دانشگاه‌ها و کسانی که بحث را مطرح کرده‌اند، خواستم مزایا و معایب فرآیند بومی‌گزینی را ارائه دهند تا براساس آن طرحی آماده کنیم و برای اصلاح به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه دهیم و آن را به شکلی اصلاح کنیم تا معایب کمتر از منافع آن باشد.» غلامی در پاسخ به «فرهیختگان» درخصوص وضعیت نهایی طرح پیشنهادی وزارت علوم گفت: «کار کارشناسی در تدوین طرح انجام شده، اما با توجه به اینکه هنوز نهایی نشده به شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز ارسال نشده است. اصلاحیات این طرح بعد از سال تصویب در این شورا اجرا خواهد شد.» این درحالی است که در روزهای اخیر عبدالرضا باقری، قائم‌مقام وزیر علوم از ارجاع نظرات وزارت علوم به شورای عالی انقلاب فرهنگی خبر داده بود.

او در مصاحبه با مهر اظهار کرد: «بومی‌گزینی سیاست موفقی نبوده و دارای اشکالاتی است؛ به‌عنوان مثال در یک دانشگاه که همه بومی هستند، بعضاً شاهد مسائل قومی هستیم، همچنین شانس قبولی داوطلبان کنکور در دیگر استان‌ها کم است که به ضرر داوطلبان است. البته بومی‌گزینی پیامدهای زیاد دیگری نیز داشته که همه آنها را به شورای عالی انقلاب فرهنگی منعکس کردیم و امیدواریم این مصوبه با نظر شورا اصلاح شود.»

بومی‌گزینی تأثیر زیادی در حل مشکلات حوزه دانشجویی نداشته است

صدیقی، معاون وزیر علوم در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درباره ضرورت اصلاح این طرح اظهار کرد: «بومی‌گزینی به این معناست که دانشجویان در محل زندگی خودش پذیرفته شود و نیاز او به خوابگاه کم شود، اما تجربه نشان داده که صرفاً دانشجویانی که در شهر محل استقرار دانشگاه هستند، نیازی به خوابگاه ندارند و افرادی که در حومه شهر هستند، خوابگاه می‌خواهند. به همین دلیل این امر تأثیر جدی در کاهش تقاضای خوابگاه نداشته و تأثیر آن نهایتاً در حد ۱۰ تا ۱۵ درصد بوده است. کاهش تقاضا براساس محاسبات دقیق بوده و دانشگاه به دانشگاه قابل بررسی است.» وی با بیان اینکه اختلاط فرهنگ‌ها بسیاری مواقع به‌عنوان یک نکته مثبت شناخته می‌شده، خاطرنشان کرد: «عدالت آموزشی ایجاب می‌کند اگر داوطلبی علاقه‌مند به تحصیل در مکان دیگری است، امکان آن برایش فراهم باشد. نمی‌گوییم این شرایط در حال حاضر مهیا نیست، اما با توجه به سهمیه‌های اختصاص یافته در قالب بومی‌گزینی شانس آن فرد در منطقه خودش بیشتر است، اما اگر این شانس‌ها توزیع شود، طبیعتاً شانس فرد افزایش می‌یابد. بومی‌گزینی نکات مثبتی داشته و نمی‌گوییم همه‌اش منفی بوده، اما حداقلش در حوزه دانشجویی تأثیر زیادی در حل مشکلات نداشته است.»

لزوم پیمایش و تحقیقات علمی پیش از اصلاحات

بومی‌گزینی را می‌توان از جنبه‌های مختلف آموزشی، اقتصادی و فرهنگی ارزیابی کرد. در نگاهی کلی و با

بررسی نظرات مخالفان و موافقان طرح و مقالات علمی منتشرشده می‌توان خروجی و تأثیرات اقتصادی و فرهنگی طرح را تا حد زیادی مثبت ارزیابی کرد. بهبود وضعیت اقامتی و کاهش نیاز دانشجویان به خوابگاه و به دنبال آن کاهش هزینه خدمات دانشجویی و از سوی دیگر تأثیر اقتصادی طرح بر کاهش هزینه‌های خانواده دانشجویان، از جنبه‌های مثبت طرح قلمداد می‌شود. از حیث فرهنگی دختران دانشجویان مشکلات تحصیل دور از خانه و خانواده‌را کتمان کرد و از سوی دیگر زمینه‌ساز آموزش دانشجویان در محیطی نزدیک به فرهنگ محل رشد و نمو آنان شده است.

بومی‌گزینی و عدالت آموزشی

اما شاید بتوان مهم‌ترین مساله در ارزیابی طرح بومی‌گزینی یا به‌نوعی پاشنه آشیل آن را در جنبه آموزشی یا بهتر بگوییم عدالت آموزشی جست‌وجو کرد؛ نکته‌ای که محل اشکال سکان داران فعلی آموزش عالی نیز قرار گرفته و باید دید چه راه‌حلی برای آن اندیشیده‌اند. امکان انتخاب رشته داوطلبان رتبه‌های برتر کنکور (مثلاً ۵۰۰ نفر نخست یا رتبه‌های سه‌رقمی) فارغ از سهمیه‌های بومی می‌تواند شانس قبولی در دانشگاه‌های برتر را به داوطلبان مستعد و قوی بدهد. اما نکته حائز اهمیت لزوم توجه و افزایش کیفیت خدمات دانشگاه‌ها در اقصی نقاط کشور است تا امکان آموزش و بهره‌مندی از خدمات آموزشی برای آنها حداقل نزدیک به دانشگاه برتر برای همه دانشجویان فراهم شود. نکته قابل توجه دیگر درخصوص بومی‌گزینی است که اگرچه بیش از ۳۰ سال از پیدایش و پذیرش به شیوه بومی‌گزینی می‌گذرد، اما تعداد تحقیقات و مقالات علمی درخصوص ارزیابی از طرح بومی‌گزینی و تأثیرات آن در فضای آموزش عالی قابل توجه نیست و تحقیقات صورت گرفته نیز خروجی پیمایش‌های بزرگی نبوده است. از این رو به نظر می‌رسد فارغ از اظهارنظرها و برآیندهای شخصی مسئولان آموزش عالی و کارشناسان مختلف باید به ادله متقن بر پایه ارزیابی‌ها و پیمایش دقیق و علمی برای اعمال تغییرات کارساز و مناسب دست یافت.

اصلاح یک طرح و آغاز آمپاس دیگر

فارغ از بررسی ابعاد مختلف طرح بومی‌گزینی، مساله دیگری حائز اهمیت است و آن تحت الشعاع قرار گرفتن فضای آموزش عالی با اعلام تغییر در یک طرح است. اتفاقی که در طول ماه‌های اخیر چندبار به وقوع پیوسته و نمونه آن را در زمان اعلام خبر اعمال تغییرات در آیین نامه انضباطی دانشجویان یا در احتمال تغییر نحوه پذیرش دانشجویان کارشناسی ارشد در دانشگاه بزرگ کشور شاهد بودیم. نحوه اعلام خبر در این دو مورد و حتی درمورد بومی‌گزینی یک وجه مشترک دارد و آن گنگ و نامفهوم بودن تصمیم مدیران آموزش عالی و مفاد تغییرات آن است که موجب بروز نگرانی‌های متعددی در طیف‌های مختلف در ارتباط با وزارت علوم شده و خواهد شد.

کارنامه علمی

دانشگاه یزد
در سال ۹۷

۱۰۳۴

تعداد مقالات داخلی منتشرشده

۵۰۷

تعداد مقالات بین‌المللی منتشرشده

۷

تعداد کل ژورنال‌ها

۲

تعداد همایش‌های برگزارشده

۱۳۰۰۰

تعداد دانشجویان

۸۰۰۰

تعداد اساتید دانشگاهی

۱

تعداد نشست‌های علمی برگزارشده

ساخت نخستین خوابگاه سبز دانشجویی در کشور

نخستین خوابگاه سبز دانشجویی در کشور در ۱۱ طبقه برای ۶۰۰ دانشجوی دختر در دانشگاه تربیت‌مدرس ساخته می‌شود. مسعود رضایی، معاون دانشجویی دانشگاه تربیت‌مدرس درباره مدل ساخت این خوابگاه گفت: «این خوابگاه به‌عنوان نخستین خوابگاه سبز دانشگاه‌های کشور با پیش‌بینی استانداردهای لازم در زمینه صرفه‌جویی انرژی (سرمایش و گرمایش) و مشاوره با صاحب‌نظران و کارشناسان این حوزه، طراحی شده و می‌تواند پس از ساخت، الگویی برای سایر دانشگاه‌های کشور باشد.» او با اشاره به اینکه خوابگاه در ضلع جنوبی دانشگاه با زیربنای هفت هزار و ۵۰۰ مترمربع در ۱۱ طبقه برای ۶۰۰ دانشجوی دختر طراحی شده است، افزود: «ساختمان شامل زیرزمین (تاسیسات)، همکف (سایت کامپیوتر، سالن مطالعه، اتاق مشاوره، نمازخانه و سالن تماشای تلویزیون) و ۹ طبقه خوابگاه است.» معاون دانشجویی دانشگاه ادامه داد: «پیش‌بینی می‌شود مراحل ساخت این خوابگاه سبز دو سال و نیم تا ۳ سال به طول بینجامد.»

محدودیتی برای انتقال دانشجویان به داخل وجود ندارد

مجتبی صدیقی، رئیس سازمان امور دانشجویان از تعیین تکلیف تمامی پرونده‌های نقل و انتقال دانشجویان در دانشگاه‌های کشور خبر داد و گفت: «از ابتدای سال تاکنون تعداد ۱۵۰ پرونده انتقال از خارج به داخل را بررسی و تعیین تکلیف کرده‌ایم.» صدیقی در گفت‌وگو با ایسنا گفت: «تمامی پرونده‌های مربوط به نقل و انتقال دانشجویان برای مهرماه سال جاری در سازمان امور دانشجویان بررسی شده و دانشگاه‌های مبدا و مقصد به درخواست پاسخ داده‌اند که در نتیجه ما توانستیم نتایج را به متقاضیان اعلام کنیم. دانشجویان محدودیت زمانی برای ارسال تقاضاهای خود ندارند و ما تقریباً در هشت جلسه حدود ۳۰ تا ۴۰ پرونده را بررسی کرده و نتایج را به متقاضیان اعلام می‌کنیم.» صدیقی با تأکید بر اینکه ظرفیت مشخص برای انتقال دانشجویان خارج از کشور در دانشگاه‌های داخلی وجود ندارد، گفت: «محدودیت ظرفیتی در این زمینه وجود ندارد و هر تقاضایی مطرح شود، متناسب با سطح دانشگاه آنها به تقاضاها پاسخ داده می‌شود، رواقع اگر دانشجویی در خارج از کشور در دانشگاه سطح دو تحصیل کند، در داخل کشور نیز به دانشگاه‌های سطح دو انتقال می‌یابد.» او تأکید کرد: «دانشجویان در هر سه مقطع تحصیلی یعنی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری می‌توانند بدون محدودیت تقاضای خود را برای حضور در دانشگاه‌های داخلی مطرح کنند.»

در دانشگاه پیام نور چه می‌گذرد؟

محمدرضا زمانی، رئیس دانشگاه پیام نور در یک نشست خبری درباره آخرین وضعیت این دانشگاه گفت: «این دانشگاه بزرگ‌ترین دانشگاه دولتی بوده و ۴۲۰ هزار دانشجو در مقاطع مختلف کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری این دانشگاه مشغول تحصیل هستند. این دانشگاه ۵۰۰ مرکز و واحد در داخل کشور و ۴۰ نمایندگی در سراسر جهان دارد. چهار هزار عضو هیات علمی در این دانشگاه به صورت تمام‌وقت مشغول فعالیت هستند و ۲۰ هزار عضو هیات علمی مدعو در هر ترم به اساتید این دانشگاه اضافه می‌شود. همچنین ۱۰ هزار کارمند در این دانشگاه فعالیت می‌کنند.» زمانی، به بحث روند شفاف‌سازی در این دانشگاه اشاره کرد و گفت: «سال گذشته و امسال در زمینه امور مالی و اداری شفاف‌سازی انجام و به مراکز در استان‌ها ارائه شد. در حال حاضر هر مرکز بودجه خود را می‌داند. دانشگاه به دنبال شفاف‌سازی بیشتر در هفته دولت، چهار سامانه رونمایی کرد تا بتواند شفاف‌سازی بیشتری در بخش‌های مختلف دانشگاه داشته باشد، از جمله به میز خدمت الکترونیک، سامانه تسهیلات، سامانه نقل و انتقال اعضای هیات علمی و سامانه نامه دیجیتال می‌توان اشاره کرد.»